

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite YM 1/400/2014

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi Eduskunnalle vesienhoidon ja merenhoi-
don järjestämisestä annetun lain muuttamisesta (pohjavesien suojelun sääntelyn kehittä-
minen)

Suomen Omakotiliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

1. YLEISTÄ

Puhdas juomavesi on ihmisen perustarve. Nyt lausunnolla olevan hallituksen esityksen vesienhoitolain muuttamisesta tarkoitus on turvata entistä paremmin puhdas ja laadukas juomavesi asukkaille. Laki-
luonnoksen uusilla säännöksillä pyritään kehittämään viranomaistoiminnan menettelyllistä puolta poh-
javesivarantojen turvaamiseksi.

Pohjavettä muodostuu, kun sadevesi virtaa maassa painovoiman vaikutuksesta alaspäin kunnes se
kohtaa läpäisemättömän alustan. Suomessa pohjavesi on pääosin hyvälaatuista. Maakerrokset poista-
vat sadevesistä epäpuhtauksia fysikaalisesti, kemiallisesti ja biologisesti veden suotautuessa ja liikku-
essa maaperässä.

Suomessa on yli 600 pohjavesialuetta, joilla on arvioitu muodostuvan pohjavettä noin 5,4 miljoonaa
kuutiota vuorokaudessa. Pohjavesityöryhmän raportin mukaan Suomessa on yksityistalouksilla kallio-
porakaivoja noin 150.000 kpl. Kalliorakaivoja on pientaloasukkaiden käytössä erityisesti haja-
asutusalueilla, joihin ei ulotu kunnan järjestämä vesihuolto.

Pohjavesivarannot ovat siis erittäin merkittävä luonnonvara, jota tuleekin suojella ja sen laatua edistää
lainsäädännön keinoin voimakkaammin kuin tähän asti on tehty. Nyt lausunnolla oleva luonnos hallituk-
sen esitykseksi vesienhoitolaista näyttäisi olevan tästä näkökulmasta hyvää lainsäädäntöä.

Kaivon omistavien pienkiinteistönomistajien tulisi tutkituttaa kaivonsa veden laatu säännöllisesti. Tässä
omatoimisessa valvonnassa olisi varmasti parannettavaa. Monesti voi olla niin, että jos kaivon veden
maku ei muutu, niin asukas ei tutkituta veden laatua lainkaan. Veden mausta ei kuitenkaan voi asian-
tuntijoiden mukaan päätellä veden saastumista.

Sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee, että asukkaat tutkituttaisivat oman kaivovetensä esimerkiksi
bakteerien määrän selvittämiseksi kolmen vuoden välein. Tämän suppean tutkimuksen lisäksi ministe-
riö suosittelee, että kuuden vuoden välein tehdään perusteellisempi tutkimus esimerkiksi kloridipitoi-
suuksien selvittämiseksi. Kaivovesi on syytä tutkia aina jos esimerkiksi veden maussa on muutoksia tai
kiinteistö aiotaan myydä.

Lainsäädännön kehittämisen lisäksi tarvitaan myös yleistä valistusta ja neuvontaa, jotta pienkiinteistön
omistajat kiinnittäisivät kaivovetensä laatuun enemmän huomiota. Suomen Omakotiliitto kansalaisjär-
jestönä antaa neuvontaa myös näissä asioissa.

2. YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

2.1. Vaikutukset viranomaistoimintaan ja talouteen

Luonnoksen perusteluosiossa todetaan, että tiedonsaannin ja osallistumismahdollisuuksien li-
säämisellä on taloudellisia vaikutuksia kustannuksia lisäävästi.

Omakotiliiton mielestä on perustavanlaatuisen tärkeää, että asukkaat saavat tiedon esimerkiksi suojelusuunnitelman laatimisesta ja pääsevät siihen näin vaikuttamaan jos niin haluavat. On perusteltua parantaa kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

2.2. Kansalaisten tiedonsaanti ja osallistumismahdollisuudet

On myönteistä, että pohjavesialueiden kartoitukseen ja luokitukseen liittyvistä osallistumismenettelyistä ja kuulemisesta säädetään lain tasolla. Tämä on linjassa ympäristöhallinnon muidenkin säädösten, kuten esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslain sekä ympäristönsuojelulain, menettelyä koskevien lukujen kanssa.

Kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien parantaminen ympäristöä koskevissa kysymyksissä tulee myös yleisellä tasolla kansalaisyhteiskunnan kehittämistä.

Lakiluonnoksen yleisperusteluissa (s. 9) todetaan, että pohjaveden suojelusuunnitelman merkityksestä, sisältövaatimuksesta ja laatimismenettelystä säädettäisiin laissa ja että näillä menettelypuolta kehittäville toimille pyritään myös parantamaan tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

On myös aivan paikallaan todeta, että pohjavesialueiden rajoituksista ja luokituksista tiedottaminen edellyttää, että tarvittavat asiakirjat laaditaan sellaiseen muotoon, että niitä voidaan pitää yleisön saatavilla (s.10).

2.3. Lakiluonnoksen suhde perustuslakiin

Lausunnolla oleva luonnos lakiesitykseksi täsmentää hyvällä tavalla perustuslain pykälää oikeudesta terveelliseen ympäristöön, vaatimuksesta säätää kansalaisten oikeuksiin vaikuttavasta normistosta lain tasolla sekä oikeudesta yhdenvertaiseen viranomaiskohteluun ja omaisuuden suojasta.

Lain muutoksen myötä kansalaisten vaikutusmahdollisuudet paranisivat, yhtäläisin säännöksiin toteutetut vesienhoitotoimet tukisivat yhdenvertaisuuden toteutumista ympäri Suomen ja pohjavesien laadun paranemisen myötä ihmisten terveydelliset olot paranisivat. Muutoksen myötä myös omistusoikeuden suoja parantuisi tilanteissa, joissa maanomistajan rakentamiseen voi vaikuttaa pohjavesialueiden rajaus, luokitus ja suojelu.

2.4. Alueiden käytön suunnittelun merkitys pohjavesien suojelussa

Kunnallisilla ympäristönsuojelumääräyksillä voidaan antaa paikallisista oloista johtuvia määräyksiä esimerkiksi siitä, minkälaisia öljysäiliöratkaisuja pientaloasukkaat ottavat käyttöönsä. Samoin kunnallisilla rakennusjärjestyksillä voidaan antaa rakentamista koskevia pohjaveden suojelua edistäviä määräyksiä.

Kuntalaiset saavat tiedon ympäristönsuojelumääräysten ja rakennusjärjestysten määräysten uudistamisesta ja voivat näin vaikuttaa niihin. Tämä parantaa kunnallisten säädösten valmistelua.

Erään kunnan rakennusjärjestyksessä on määräys, jonka mukaan maata kaivettaessa on pohjaveden ylimmän pinnan ja maanpinnan välille jäätävä riittävä suojakerros. Tällainen erinomaista tarkoitusta tukeva määräys voi kuitenkin turhaan vaikeuttaa rakentamista. Miten esimerkiksi määritellään riittävä suojakerros.

Kuntien rakennusjärjestysten ja ympäristönsuojelumääräysten kiristämällä ilman kaavallista tai muuta tutkimuksellista tietoa voi syntyä helposti tilanteita, joissa kansalaisten oikeusturva vaarantuu. Tiukentuneiden kunnallisten määräysten tulee pohjautua kiistattomiin tutkimustuloksiin. Tätä edellyttää asukkaan oikeusturva.

Uusien kaavojen osalta voidaan ajatella, että aluevarausmerkintöihin sisällytetään tarvittaessa suojelua koskevia määräyksiä. Uudisrakentaja on näin jo rakentamiseen ryhtyessään tietoinen alueen käyttörajoituksista.

Kaavoituksen keinoin voidaan parhaiten välttää riskit siitä, että pientaloasumisesta aiheutuisi vaaraa pohjavesien pilaantumiselle. Kansalaisten oikeuksien toteuttamisen näkökulmasta alueiden suunnittelu uusien asuinalueiden sijoittamisineen on paras tapa ottaa maankäytössä pohjavesien suojele huomioon.

Omakotiliitto peräänkuuluttaa laadukasta maankäytön suunnittelua, jossa pohjavesialueiden sijainti on huomioitu riittävien selvitysten pohjalta.

2.5. Kansalaisten yhdenvertaisuus

Omakotiliittoon on kantautunut tietoja esimerkiksi siitä, että kadun päässä oleva pientaloasukas ei saanut lupaa maalämmityksen rakentamiseen vesiensuojelullisista syistä, vaikka kadun alkupäässä olleet asukkaat olivat rakentaneet maalämmityksen.

On erittäin tärkeää, että kansalaisia kohdellaan tasavertaisesti. On kestävä ajatus, että oikeuksien toteutumiseen voisi vaikuttaa näin tarkkarajainen kriteeri. Lähtökohdan tulee olla, että esimerkiksi kaikkia saman kadun varrella olevia pientaloasukkaita kohdellaan yhdenvertaisesti.

Rakentamisen rajoitukset ja ohjaus tulee olla asukkaiden yleisessä tiedossa riittävän ajoissa ja niin, että ne kohtelevat asukkaita yhdenvertaisesti.

On tärkeää, että pohjavesialueiden turvarajaukset ja luokitukset syntyvät yhtäläisin perustein ympäri Suomen.

3. YHTEENVETO

Lähtökohtana tulee olla, että pohjavesialueet määrätietoisesti ja yhtäläisin kriteerein selvitetään kattavasti ympäri Suomen. Tällä tutkimustiedolla tulee olla puolestaan keskeinen vaikutus alueiden käytön suunnitteluun ja toimintojen sijoittamiseen.

Kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksia tulee yhteiskunnassa edistää. Tämä lakiesitys tukee hyvin tämän tavoitteen toteuttamista.

Pohjavesien suojelussa on kyse elintärkeiden luonnonvarojen suojelusta. Puhdas talous- ja juomavesi on ihmiselle elinehto. Nyt lausunnolla oleva luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta turvaa hyvin antoisan pohjavesivarrannon säilymistä ja edistämistä Suomessa.

Suomen Omakotiliitto ry

Mauri Harjula
puheenjohtaja

Kaija Savolainen
toiminnanjohtaja